

Vammaisuus on uusi normaali

Nurmijärven kunnan vammaispalveluiden opas
2022-2025

Nurmijärvi

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO

1 ESTEETTÖMYYS JA YHDENVERTAISUUS

2 ASUMINEN JA ELINYMPÄRISTÖ

2.1. Asuminen

2.2. Palveluasuminen

2.3. Laitosasuminen

2.4. Tuettu asuminen

2.5. Perhehoito

2.6. Kotihoito ja tukipalvelut

2.6.1. Kehitysvammahuolto

2.6.2. Palveluohjaus – ja palvelusuunnitelma

2.6.3. Sosiaaliturvaopas

2.6.4. Omaishoitaja

2.6.5. Lyhytaikainen huolenpito

2.7. Asunnon muutostyöt

3 LIIKKUMINEN

3.1. Joukko- ja palveluliikenne

3.2. Yksilöllisesti haettava lakiperusteinen kuljetuspalvelu

3.3. Auton hankinta ja kustannusten korvaaminen

3.4. Pysäköinti ja liikkumisesteisten pysäköintitunnus

4 HOITO JA SOSIAALITYÖ

4.4. Sosiaalityö

4.5. Huoli-ilmoitus

4.6. Sopeutumisvalmennus

5 OPISKELU

5.1. Varhaiskasvatus ja kuntouttava varhaiskasvatus

5.2. Perusopetus

5.3. Toisen asteen opetus

6 HYVINVOINTI

6.1. Kirjastopalvelut

6.2. Kulttuuripalvelut

6.3. Liikuntapalvelut

6.3.1. Muut liikuntapalvelut

6.4. Nuorisopalvelut

7 VAMMAISNEUVOSTO

8 JÄRJESTÖT

10 LIITTYVÄ LAINSÄÄNDÄNTÖ

JOHDANTO

Suomi on sitoutunut YK:n ja Euroopan Unionin jäsenvaltiona edistämään yhteiskuntaa, joka on kaikille avoin. Vammaisten henkilöiden syrjimättömyys (*tasa-arvo*) on kirjattu myös Suomen perustuslakiin. Vammaispolitiikassa tavoitteena on vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin edistäminen, mikä toteutuu kannustamalla kaikkia kuntalaisia tasavertaisesti aktiivisuuteen ja lisäämällä päätäntävaltaa. Periaatteena on, että julkiset palvelut suunnitellaan kaikille kuntalaisille sopiviksi. Vammaispoliittinen ohjelma toimii työkaluna kuntien toiminnassa.

Nurmijärven vammaispoliittisen ohjelman kantavina teemoina ja periaatteina ovat esteettömyys asuinympäristössä, vammaisten henkilöiden oikeus yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen, saavutettavuuteen, tarpeellisiin palveluihin sekä tukitoimiin. Kunnassa peruspalveluiden tulee olla kaikkien kansalaisten saavutettavissa, tukitoimien täydentäessä palvelutoimintaa. Muut palvelu- ja tukitoimet ovat takaamassa vammaisten toimintaedellytykset palvelujärjestelmässä siten, että vammaisten perustarpeet tulevat tyydytetyksi vammaispalvelulain nojalla. Palvelu- ja tukitoimet pitää sisällöltään ja laadultaan järjestää kuntalaisten tarpeita vastaaviksi. Nurmijärven kunnan vammaispoliittinen ohjelma on tehty yhteensopivaksi Keski-Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueellisen vammaispoliittisen ohjelman kanssa.

”Vammaisista ihmisistä ja heidän asioistaan on tiedotettava tehokkaasti. Oikean tiedon jakaminen vammaisista ja heidän elämästään poistaa vääriä ennakkoluuloja ja pelkoja vammaisia kohtaan. Yhteisen toimintaympäristömme tulee olla sellainen, että jokainen voi osallistua toimintaan tasa-arvoisesti kaikilla elämän osa-alueilla. Tällaista ympäristöä kutsutaan saavutettavaksi. Saavutettavuus syntyy, kun poistamme ympäristöstämme mahdollisimman monet liikkumisen, näkemisen, kuulemisen ja ymmärtämisen esteet.” (YK:n yleissopimus 2006, art 9)

Vammaispoliittinen ohjelma on tarkoitettu työkaluksi vammaisille henkilöille ja heidän omaisilleen, avuksi kunnan päättäjille ja työntekijöille, ohjaamaan järjestöjä, yhteisöjä ja palvelun tarjoajia/tuottajia, sekä luonnollisesti tietolähteeksi kaikille kuntalaisille.

1. ESTEETTÖMYYS

Esteettömyys on kaikkien kansalaisten sujuvaa osallistumista työntekoon, harrastuksiin, kulttuuriin ja opiskeluun. Esteettömyys on tasavertaisuutta asua ja elää Suomen kansalaisena. Se tarkoittaa myös palvelujen saatavuutta, välineiden käytettävyyttä, tiedon ymmärrettävyyttä ja mahdollisuutta osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. (Esteeton.fi.) Yhteiskunnan rakenteiden, palveluiden ja toimintojen esteettömyys edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta, vahvistaa ongelmia ennaltaehkäisevää toimintatapaa ja vähentää syrjäytymistä. Vammaiset henkilöt eivät muodosta yhtenäistä ryhmää ja esteettömyys merkitsee erilaisia toimia vammaisyydestä, henkilön elämäntilanteesta ja elämäntilanteesta riippuen.

Esteetön ympäristö on yhteiskunnallisesti kauaskantoinen ja kustannustehokas ratkaisu. Esteettömät ratkaisut helpottavat poikkeuksetta kaikkien ihmisten selviytymistä. (Vammaispoliittinen selonteko 2006.) Ympäristön rakentaminen esteettömäksi vähentää kustannuksia, koska tilojen toimivuus kaikille vähentää muutostarvetta, lisää eri toimintojen sujuvuutta ja nopeuttaa esim. kaupoissa suurten ihmismäärien asiointia ja siirtymistä paikasta toiseen. Esteettömyys lisää turvallisuutta ja vähentää tapaturmia ja tuo sitä kautta suoraa säästöä yhteiskunnalle. (Esteeton.fi.)

Esteettömyyden ohella käytettävyys ja saavutettavuus ovat sosiaalisesti kestävä kehitys. Palvelun ollessa tarjolla, on se myös oltava saavutettavissa ja siitä on saatava oikeaa tietoa. Palvelun saantiin on myös oltava taloudelliset mahdollisuudet. Tämän vuoksi esteettömyys ja saavutettavuus tarkoittavat käytännössä vammaisten ihmisten kohdalla usein erityispalveluita, jotta yhdenvertaisuus voidaan saavuttaa ja turvata. (Vammaispoliittinen selonteko.)

Lainsäädäntö määrittää esteettömän liikkumisen mahdollistavat ratkaisut. Maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä -asetuksessa on viittauksia niin ympäristö- kuin talonrakentamiseenkin. Säästöjen mukaan tulee suunnittelun ja toteuttamisen tavoitteena olla turvallisen, terveellisen ja eri väestöryhmien tarpeet huomioon ottavan toimintaympäristön luominen. Rakennusten tulee olla soveltuvia myös sellaisten ihmisten käyttöön, joiden kyky liikkua ja toimia on rajoittunut. Kaikilla tulee olla mahdollisuus päästä hallinto- ja palvelurakennuksiin ja tilojen tulee soveltua kaikkien käyttöön. Yksityiskohtaisempia ohjeita annetaan lisäksi Suomen rakentamismääräyskokoelmassa. Rakennusvalvonnan tulee ohjata ja valvoa, että lain ja asetusten ja rakennusmääräyskokoelman määräyksiä noudatetaan. Rakennushankkeiden suunnittelu on järjestettävä niin, että esteettömyys huomioidaan jo perusratkaisuvaiheessa.

Liikennejärjestelyjä suunniteltaessa ja toteutettaessa on otettava huomioon matkustajat, joille liikennevälineiden käyttö on erityisen vaikeaa. Näin taataan vammaisille henkilöille tasavertaiset mahdollisuudet osallistua yhteiskunnan toimintaan.

Vammaisjärjestöt ovat oleellinen osa kuluttajia edustavia järjestöjä. Kun päämääränä on kaikille soveltuva julkinen liikenne, on erityisen tärkeää taata jatkuvuus mm. kehittämishankkeiden taloudelliselle tuelle sekä ohjeistuksen ja erityisesti teknisen lainsäädännön ja standardien edelleen kehittämiseksi.

Keskeisimmät huomiot vammaisjärjestöjen mukaan, esteettömyyden ja saavutettavuuden lisäämisessä liittyvät rakennusalan lainsäädännön soveltamiseen, rakennusten helppokäyttöisyyden lisäämiseen, soveltuvien kulkuneuvojen lisäämiseen, kommunikaation esteettömyyden lisäämiseen sekä tiedon saannin parantamiseen. (Vammaispoliittinen selonteko.)

Esteettömyyttä on myös palvelujen käytettävyys, jonka vuoksi palvelujen rakennetta tulee tarkastella kaikkien kuntalaisten näkökulmasta. Esteettömät palvelut ovat tavoitettavissa olevia. Tämä vaikuttaa sekä palvelujen sijaintiin, palvelukokonaisuuksiin, ymmärrettävyyteen sekä ennen kaikkea tiedon jakamiseen kaikille kuntalaisille tasavertaisella tavalla.

Liikkumis- ja toimimisesteiset ovat henkilöitä, joiden kyky liikkua tai toimia itsenäisesti on sairauden, vamman, ikääntymisen tai muun syyn takia heikentynyt joko väliaikaisesti tai pysyvästi. Esteisyys voi liittyä moneen eri asiaan, kuten: aisteihin, liikkumiskykyyn, hahmottamis-, ymmärtämis- ja oppimiskykyyn tai muihin liikkumista hankaloittaviin tekijöihin kuten allergioihin.

Liikuntavammaiset ovat suurin vammaisryhmä. Liikuntavamma voi olla synnynnäinen, tapaturman tai sairauden aiheuttama, sairauden jälkitila tai tapaturman vaatiman leikkauksen aiheuttama. Osa liikuntavammaisista käyttää apunaan erilaisia välineitä: kävelykeppiä, kyynär- tai kainalosauvoja, rollaattoria tai pyörätuolia. Apuvälineitä käyttäville henkilöille vaikeuksia tuottavat liikkuminen epätasaisessa tai liukkaassa maastossa, pitkät välimatkat, mäkien ja jyrkkien portaiden nouseminen sekä raskaiden ovien avaaminen. Lihassoiman heikkous, nivelten jäykkyys sekä ongelmat ulottumisessa ja otteen saamisessa voivat usein aiheuttaa ongelmia. Ulospäin näkymättömiä, mutta silti liikkumista vaikeuttavia sairauksia voivat olla esim. reuma- ja sydänsairaudet sekä MS-tauti.

Näkövammaiset voidaan jaotella näkökyvyn määrän mukaan heikkonäköisiin ja sokeisiin. Heikkonäköiset käyttävät liikkueissaan ja suunnistaessaan näköaistin lisäksi kuulo- ja

tuntoaistia. Liikkumista hankaloittavia asioita voivat olla mm. alentunut näöntarkkuus, puutteellinen näkökenttä, herkkyys häikäisylle sekä heikentynyt värisävyjen ja kontrastien erotuskyky. Heikkonäköisten apuvälineitä ovat valkoinen keppi ja optiset apuvälineet. Sokeat käyttävät näköaistin sijasta kuulo-, tunto- ja jopa hajuaistiaan. He saattavat kuitenkin erottaa valoja ja voimakaskontrastisia hahmoja. Heillä on liikkumisessa apuna valkoinen keppi, opaskoira tai henkilökohtainen opas. Näkövammaisen suurimpia liikkumisongelmia ovat suunnistautuminen ja tapaturmien kuten putoamisen ja törmäämisen vaara. Törmäämisvaaran tuottavat erityisesti vyötärötason yläpuolella olevat tai sivusta ulkonevat esteet, joita ei voi havaita valkoisen kepin avulla.

Kuulovammaiset voidaan jaotella kolmeen ryhmään: kuurot, kuuroutuneet (eli kuulonsa puhumaan oppimisen jälkeen menettäneet) sekä heikkokuuloiset. Osa kuuroista käyttää äidinkielenään viittomakieltä ja myös kuuroutuneet käyttävät usein apuna viittomia. Kuulovammaiselle on liikenneympäristössä tärkeää näköaistiin perustuva informaatio ja erityisesti valaistus. Johdonmukaisen opastuksen ja viitoituksen merkitys on suuri. Lisäksi heikkokuuloisia häiritsee liikenteen melu. Kuurosokeilla on vakava-asteinen näkö- ja kuulovamman yhdistelmä. Useimmat heistä kuulevat ja/tai näkevät jonkin verran, osa toimii täysin tunto- ja hajuaistin varassa. Kuurosokeiden käyttämät apuvälineet vaihtelevat, eikä näkö- tai kuulovammaiselle tarkoitettujen palvelujen käyttö ole aina mahdollista.

Muita liikkumis- ja toimimisesteisiä ryhmiä ovat mm. lyhytkasvuiset, kehitysvammaiset ja allergioita sairastavat. Kehitysvammaisen voi olla vaikeaa suunnistaa sekä hallita monimutkaisia, yllättäviä ja nopeita liikennetilanteita. Vaikeuksia voi tuottaa myös etäisyyksien arvioiminen tai kirjallisen informaation ymmärtäminen. Allergisille voivat tuottaa ongelmia liikkumisympäristössä olevat kasvit sekä hiekoituspöly. Liikkumisesteisyys ei aina johdu ikääntymisestä, sairaudesta tai vammasta. Esimerkiksi lapset sekä lastenvaunujen tai raskaiden kantamusten kanssa liikkuvat kohtaavat myös esteitä.

Aistiyliherkkydestä kärsivien henkilöiden esteettömyyden turvaaminen ja toteutuminen. Tähän liittyvät esimerkiksi äänimaailmaan liittyvät asiat, tilojen jakaminen/käyttö, valaistus sekä tuoksuttomuus. Äänien vähentämiseen ja valaistukseen voidaan rakennus- tai remontointivaiheessa vaikuttaa paljon. Tämä edellyttää onnistuakseen sitä, että em. asiat otetaan huomioon jo suunnitteluvaiheessa. Ajatus avoimesta oppimis- tai työympäristöstä ei palvele kaikkia. Sen sijaan mahdollisuudesta rauhaan ja hiljaisuuteen hyötyvät kaikki.

2 ASUMINEN JA YMPÄRISTÖ

2.1. Asuminen

Maankäyttö ja rakennuslain § 5 ja 117 mukaan jokaisella kuntalaisella on oikeus asua siellä missä haluaa ja kunnan tulee järjestää siihen mahdollisuus. Kunnan tulee huolehtia, että kaikki voivat tasavertaisesti käyttää yleisiä tiloja, kuten virastoja, kouluja, teattereita, kauppoja ja ravintoloita. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 53 §:n mukaan hallinto- ja palvelurakennuksen olevan sellaisen liike- ja palvelutilan, johon kaikilla on oltava mahdollisuus päästä, sekä tilojen rakennuspaikan tulee soveltua liikunta- ja toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden käytettäväksi. Edellä mainitun säännöksen 2 momentin mukaan asuinrakennuksen ja asumiseen liittyvien tilojen tulee täyttää liikkumisesteettömälle rakentamiselle asetetut vaatimukset. Myös rakennusten peruskorjaus ja muutostöissä tulee huomioida liikuntaesteettömyys. Säännös on otettava huomioon sekä rakennuslupaharkinnassa, että soveltuvin osin toimenpidelupaharkinnassa (Maankäyttö- ja rakennusasetus 53 § 2 mom., Suomen rakentamismääräyskokoelma G1 asutosuunnittelu, F1 liikuntaesteetön rakentaminen ja F2 rakennusten käyttöturvallisuus.) Tavoitteena on mahdollistaa asuminen tavanomaisesti vuokra-, omistus- tai osaomistusasunnossa kaikille kuntalaisille sen mukaisesti, mikä on asukkaan oma toive ja tarve. Taajamissa asuvia liikunta-, toiminta- ja hahmotuskyvyltään rajoittuneita henkilöitä ajatellen on ulkoympäristön toimivuuden kannalta keskeistä asuntojen ja lähipalveluiden mahdollisimman lyhyt välimatka sekä käytetyimpien reittien turvallisuus ja esteettömyys.

Rakenteellisen esteettömyyden lisäksi on tärkeää turvata riittävä valaistus liikuntarajoitteisten tai heikkonäköisten tarvitsemia palveluja ja reittejä ajatellen keskeisissä kohteissa sekä kulkuväylien hyvä hoito. Hyvät opasteet ovat osa esteettömyyden tukemista. Ulkoympäristön sosiaalista kestävyttä voidaan toteuttaa kaupunkisuunnittelussa ottamalla huomioon eri väestöryhmät. Laadukkaat materiaalit ja kalusteet sekä edustavat istutukset arvokkaimmilla paikoilla ovat osa kaikille viihtyisää elinympäristöä ja julkisen tilan toteuttaminen esteettömänä palvelee erityisesti liikuntarajoitteisia.

2.2. Palveluasuminen

Palveluasumisella tarkoitetaan asumismuotoa, joka sijoittuu hoidonporrastuksessa kodin ja laitoshoidon välille. Tehostetussa palveluasumisessa henkilökunta on paikalla ympäri vuorokauden. Laitoshoidon palveluilla tarkoitetaan yhtäjaksoista, ympärivuorokautisen

palveluvastuun alaista palvelua, johon kuuluu toimintayksikössä asiakkaalle annettava täysihoito. Asumispalvelujen järjestämisestä vaikeavammaisille henkilöille säädetään vammaispalvelulaissa ja kehitysvammalaissa. Näitä erityislakeja sovelletaan, jos henkilö ei saa riittäviä ja hänelle soveltuvia palveluja ensisijaisten lakien kuten sosiaalihuoltolain perusteella. Vammaispalvelulaki on ensisijainen kehitysvammalakiin nähden.

2.3. Laitosasuminen

Vammaispalveluasetuksen 10 §:n mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämäntoiminnoista. Erityistä velvollisuutta palveluasumisen järjestämiseen ei ole, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon tukitoimenpitein (Vammaispalvelujen käsikirja, THL). Tällöin henkilölle tulee järjestää riittävät muut palvelut ja esimerkiksi laitoshoidoa. Päätös henkilön palveluasumisen myöntämisestä perustuu henkilökohtaiseen hoidontarpeen kartoitukseen ja sen pohjalta laadittuun palvelusuunnitelmaan. Päätös on aina yksilöllinen ja sen tavoitteena on tukea mahdollisimman itsenäistä elämää.

2.4. Tuettu asuminen

Tuettu asuminen on tarkoitettu ihmisille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden vuoksi apua arjen sujumiseen. Tavoitteena on, että ihminen pystyy elämään mahdollisimman itsenäistä elämää omassa kodissaan. Tuetun asumisen ohjaaja tapaa asukasta sovitun aikataulun mukaisesti esimerkiksi muutaman kerran viikossa tai kuukaudessa. Ohjaaja tukee asukasta jokapäiväiseen elämään liittyvissä toimissa, kodinhoidossa, asioinneissa kodin ulkopuolella, sosiaalisten suhteiden ylläpidossa ja vapaa-ajantoimintoihin osallistumisessa. Tuetun asumisen asukkaille voidaan järjestää myös ryhmätoimintaa. Kuntayhtymällä on omia tuetun asumisen ohjaajia ja palvelua voidaan hankkia myös ostopalveluna. Lisätiedot:

www.keusote.fi/palvelumme/tukea-ja-turvaa-arkeen-vammaisille/

2.5. Perhehoito

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoitoa voidaan järjestää vammaisille lapsille ja aikuisille. Perhehoidossa oleva henkilö saa tarpeittensa mukaisen hoidon ja huolenpidon perheessä ja osallistuu perheen toimintoihin perheyhteisön jäsenenä. Perhehoito voi olla pitkäaikaista, lyhytaikaista tai osavuorokautista perustuen yksilöllisiin tarpeisiin. Lyhytaikaisella perhehoidolla voidaan järjestää muun muassa erityishuollon tilapäishoitoa ja omaishoitajan vapaita. Kaikkia hoitomuotoja voidaan toteuttaa hoitajan tai hoidettavan kotona. Perhehoito järjestetään joko kuntayhtymän omana toimintana (toimeksiantosuhteiset perhehoitajat) tai ostopalveluina muun muassa Etevalta ja Rinnekodilta. Perhehoito perustuu yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin ja palvelusuunnitelmaan. Lisätiedot: www.keusote.fi/palvelumme/tukea-ja-turvaa-arkeen-vammaisille/

Heikkilän asumispalveluyksikkö tarjoaa ohjattua ja tuettua asumispalvelua Nurmijärven Kirkonkylällä. Asumispalveluyksikössä on ohjattu ryhmäkoti ja sieltä annetaan tuetun asumisen ohjausta niin ryhmäkodin kanssa samassa kiinteistössä asuville kuin muuallakin Nurmijärven kunnan alueella asuville tukiasukkaille. Asumispalveluyksikössä ei ole yöaikaista hoitoa. Ryhmäkodin asukkailla on käytössä turvarannekkeet, joilla voi hälyttää apua. Yöajan tuki ostetaan Mehiläinen Oy:ltä.

Ryhmäkodin ja tuetun asumisen toiminnan tavoitteena on kehittää tai ylläpitää asukkaiden omatoimisuutta ja elämänhallintaa sekä ohjata ja tukea asukkaitaan yksilöllisesti kaikilla jokapäiväisen elämän osa-alueilla fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin saavuttamiseksi. Jokainen ryhmäkodissa asuva on vuorollaan asuntolaohjauksessa ja lisäksi ryhmäkodissa toimitaan viikkolistan mukaan, jossa jokainen asukas vuorollaan osallistuu kotitöihin. Tuetun asumisen ohjausta suunnitellaan ja annetaan asukkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan. Lisätiedot: www.keusote.fi/palvelumme/tukea-ja-turvaa-arkeen-vammaisille/

Vilmakoti ja Viisikko (Hyvinkää)

Lepovillan asumispalveluyksiköt Viisikko ja Vilmakoti tarjoavat ohjattua ja autettua asumispalvelua Hyvinkään keskustassa, hyvien kulkuyhteyksien varrella. Lisäksi tarjotaan tuetun asumisen palvelua. Lisätiedot: www.keusote.fi/palvelumme/tukea-ja-turvaa-arkeen-vammaisille/

Rajamäen Attendo

Nurmijärvelle vuoden 2018 alussa avattu Attendo Rajamäki on uusi kehitysvammaisten palvelukoti, jossa on 15 asukaspaikkaa autetun asumisen tarpeisiin ja 5 asukaspaikkaa tuetun asumisen tarpeisiin. Yhteystiedot: www.attendo.fi/yksikot/attendo-rajamaki/

Heikkarin asumisyksikkö, Onnenkimpale

Onnenkimpaleen Palvelutalo Heikkari sijaitsee Nurmijärven kirkonkylällä. Heikkarissa on 17 itsenäiseen asumiseen tarkoitettua vuokra-asuntoa vanhuksille ja vammaisille. Lisäksi palvelutalossa on kaksi 5-paikkaista ryhmäkotia ikääntyneille sekä pitkäaikaissairaille, jotka eivät voi enää asua itsenäisesti omassa kodissa. Talo ja asunnot ovat esteettömiä. Heikkarin tiloissa toimivat myös Lounasravintola Helmi ja Nurmijärvi-opisto, jonka monipuolisesta tarjonnasta löytyy erityisesti ikäihmisille suunnattuja kursseja. Heikkarin palvelutalossa on niin Onnenkimpaleen kuin muiden yhdistyksen järjestämää toimintaa kuten Ikäihmisten saunaklubi ja Nurmijärven Invalidien kerho. Yhteystiedot: Heikkarinkuja 4 A, 01900 Nurmijärvi, <https://onnenkimpale.fi/asumispalvelut/heikkari/>

2.6. Kotihoito ja tukipalvelut

Henkilökohtainen apu kohdistuu niihin toimiin, jotka henkilö tekisi itse, mutta ei niistä vamman tai sairauden vuoksi selviä. Henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa vaikeavammaista henkilöä omien valintojensa toteuttamisessa niin kotona kuin kodin ulkopuolella:

- Päivittäisissä toimia varten siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee. Laissa ei määritellä minimi- tai enimmäistuntimäärää, vaan arviointi tulee tehdä yksilöllisen tarpeen perusteella. Päivittäisiä toimia ovat toiminnot, joita ihmiset elämässään tekevät joka päivä tai harvemmin, mutta kuitenkin toistuvasti tietyin aikaväleihin. Esimerkkeinä päivittäisistä toimista ovat kotona ja kodin ulkopuolella tapahtuvat jokapäiväiset ja yleisesti elämässä tapahtuvat asiat ja toimet, kuten, liikkuminen, pukeutuminen, henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen ja vaate- ja ruokahuolto.
- Työssä ja opiskelussa henkilökohtaista apua on järjestettävä työtä ja opiskelua varten siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee. Laissa ei ole määritelty enimmäistuntimäärää, vaan arviointi tehdään yksilöllisen tarpeen perusteella.

- Työllä tarkoitetaan työsuhteeseen perustuvan toiminnan lisäksi yritystoimintaa.
- Opiskeluna pidetään vastaavasti jonkin tutkinnon tai ammatin saavuttamiseen tähtäävää opiskelua tai sellaista opiskelua, joka vahvistaa vaikeavammaisen henkilön ammattitaitoa ja työllistymisedellytyksiä. Tällaiseksi opiskeluksi on katsottava myös vammaisten opiskelijoiden valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus.
- Harrastuksia, yhteiskuntaan osallistumista ja sosiaaliseen kanssakäymistä varten (kuten ystävyys- ja sukulaisuussuhteiden ylläpitämiseen) henkilökohtaista apua on järjestettävä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, jollei tätä pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avuntarvetta.

Päivittäisillä toimilla tarkoitetaan niitä toimintoja, joita ihmiset elämässään tekevät joko joka päivä tai harvemmin, mutta kuitenkin toistuvasti tietyin aikaväleihin. Ne ovat siis elämässä yleisesti tehtäviä tavanomaisia asioita. Tällaisia ovat muun muassa liikkuminen, pukeutuminen, henkilökohtainen hygienia ja sen hoito, vaate- ja ruokahuolto, kodin siisteydestä huolehtiminen sekä asiointi, kuten esimerkiksi kaupassa tai viranomaisessa asiointi. Päivittäisiin toimiin kuuluu myös vaikeavammaisen henkilön huollossa tai hoidossa olevan lapsen päivittäisiin toimiin osallistuminen.

Jos avun ja avustamisen tarve perustuu pääosin hoivaan, hoitoon ja valvontaan, tulee siihen vastata muulla tavoin kuin henkilökohtaisella avulla. Tällaista hoivaa, hoitoa ja valvontaa on ainakin sellainen hoito ja huolenpito, jota annetaan pääasiassa lääketieteellisin perustein tai sellainen hoito ja huolenpito, jota on annettavissa henkilön vammaisuudesta tai sairaudesta riippumatta, esimerkiksi ns. perushoito. Lisätiedot: www.keusote.fi/palvelumme/tukea-ja-turvaa-arkeen-vammaisille/

Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestettäessä otetaan huomioon asiakkaan yksilöllinen avun tarve. Vammaispalvelulain perusteella myönnettävien palvelujen ja etuuksien tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään silloin, kun vammaisen henkilö ei saa hänelle riittäviä ja sopivia palveluja tai tukitoimia muun lain nojalla. Palveluiden ja tukitoimien tarpeen tulee johtua vammasta tai sairaudesta, josta aiheutuva haitta on pitkäaikainen.

2.6.1 Kehitysvammahuolto

Erityishuoltona myönnettävien palveluiden tarkoituksena on edistää kehitysvammaisen henkilön suoriutumista päivittäisistä toiminnoista, edistää hänen omintakeista toimeentuloaan ja sopeutumistaan yhteiskuntaan, sekä turvata hänen tarvitsemansa hoito ja muu huolenpito.

Erityisiä, tarvittavia tukitoimia voidaan myöntää mm. sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain perusteella. Jos nämä eivät ole riittäviä kattamaan kehitysvammaisen henkilön palveluntarvetta, asiakkaalle voidaan myöntää palveluja kehitysvammalakiin perustuvana erityishuoltona.

Edistämme alueellista yhteistyötä vammaispalveluissa ja kehitysvammahuollossa Keski-Uudenmaan sotessa yhteistyössä Etevan ja Uudenmaan alueen kanssa. Lisätiedot: www.keski-udenmaansote.fi/asiakasryhmien_palvelut/vammaispalvelut/

2.6.2. Palveluohjaus- ja palvelusuunnitelma

Vammaispalvelulain 3 a §:n mukaan vammaisen henkilön tarvitsemien palvelujen ja tukitoimien selvittämiseksi on ilman aiheetonta viivytystä laadittava palvelusuunnitelma.

Sosiaalihuollon asiakaslain 7 §:n mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on laadittava palvelu-, hoito-, kuntoutus-, tai muu vastaava suunnitelma, jollei kyseessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus tai jollei suunnitelman laatiminen muutoin ole ilmeisen tarpeetonta.

Palvelusuunnitelma on siten laadittava aina ja suunnitelma voidaan jättää tekemättä vain, mikäli kyseessä on tilapäinen neuvonta tai ohjaus. Suunnitelma voidaan poikkeuksellisesti jättää laatimatta myös silloin, kun se on ilmeisen tarpeetonta.

Sosiaalihuoltolaki on sosiaalihuollon yleislaki. Sen mukaan palvelutarpeen arvioinnissa on tehtävä asiakassuunnitelma. Asiakassuunnitelman sijaan voidaan tilanteen mukaan tehdä myös muu vastaava suunnitelma, kuten vammaispalvelulain mukainen palvelusuunnitelma. Sosiaalihuoltolain yleisiä asiakassuunnitelmaa koskevia säännöksiä on sovellettava myös palvelusuunnitelman tekemiseen.

Kehitysvammalain mukaan jokaiselle erityishuollon tarpeessa olevalle henkilölle tehdään erityishuolto-ohjelma.

Suunnitelma tehdään asiakaslähtöisesti. Laadittaessa asiakas- tai palvelusuunnitelmaa tulisi tavoitteena olla kunnan viranhaltijan ja asiakkaan yhteinen näkemys asiakkaan toimintakyvystä ja tarvittavista palveluista. Yhteisymmärryksen löytäminen ei ole kuitenkaan aina käytännössä helppoa. Näkemuseroja voi syntyä esimerkiksi siitä, mikä on kussakin tapauksessa sopivin palvelumuoto tai kuinka runsaasti asiakas tarvitsee esimerkiksi henkilökohtaista apua. Suunnitelmassa tulee mainita, kuinka usein sitä on tarkoitus vähintään tarkistaa. Yleensä ainakin kerran 2-3 vuodessa. Vammaisella henkilöllä on aina oikeus pyytää suunnitelman tarkistamista. Lisätiedot: www.keusote.fi/avainsana/vammaispalvelut/

2.6.3. Sosiaaliturvaopas

Oppaaseen on koottu laajasti tietoa pitkäaikaissairaiden ja vammaisten henkilöiden sekä ikääntyneiden henkilöiden sosiaaliturvasta ja palveluista. Oppaan tavoitteena on tarjota yhdestä paikasta selkeää ja ajantasaista tietoa sosiaaliturvan kiemuroista. Sosiaaliturvan tarkoituksena on turvata ihmisille riittävä toimeentulo ja huolenpito kaikissa elämäntilanteissa. Sosiaaliturva koostuu palveluista ja toimeentuloa turvaavista rahallisista etuuksista. Lisätietoja: www.sosiaaliturvaopas.fi/

2.6.4. Omaishoitaja

Omaishoitaja on henkilö, joka pitää huolta sairaasta, vammaisesta tai ikääntyvästä läheisestään. Omaishoitajan on oltava hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö. Omaishoidon tuessa ei ole ikärajoja, vaan laki koskee niin vammaisen lapsen vanhempia kuin iäkästä vanhempansakin hoitavaa (omaishoitolaki 2 §). Kun apua tarvitseva perheenjäsen selviytyy kotona pienen arkisen auttamisen turvin, ei omaishoidon tukea yleensä myönnetä. Raja tavanomaisesta huolenpidosta omaishoittoon on kuitenkin liukuva. Omaishoidossa hoivan tarve perustuu omaisen tai läheisen terveydentilan tai toimintakyvyn heikentymiseen tai vammaisuuteen. Omaishoidon tukea myönnetään sitovuuden ja/tai vaativuuden perusteella. Omaishoitolain 2 §:n mukaan omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, johon kuuluvat: hoidettavalle annettavat tarvittavat palvelut, omaishoitajalle maksettava hoitopalkkio ja vapaa ja omaishoittoa tukevat palvelut.

Omaishoidon tukea voidaan myöntää sekä pitkä- että lyhytaikaisen tarpeen perusteella silloin, kun omaisen antama hoito tai avustaminen on hoidettavan edun mukaista ja edellytykset

omaishoidon toteuttamiseksi ovat olemassa. Omaishoitolain 3 §:n mukaan kunta voi myöntää omaishoidon tukea, jos:

- Henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotiooloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa.
- Hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla.
- Hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia.
- Omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää.
- Hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva.
- Tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.

Viranhaltijan on tuesta päättäessään tutkittava täyttääkö hakija (hoidettava) laissa säädetyt edellytykset tuen saamiselle ja onko hänen avun ja hoidon tarpeensa kokonaisuutena arvioiden muihin hakijoihin verrattuna sellainen, että hänelle määrärahojen puitteissa voidaan omaishoidon tukea myöntää.

Lisätietoja: www.keski-uudenmaansote.fi/asiakasryhmien_palvelut/vammaispalvelut/

2.6.5. Lyhytaikainen huolenpito

Lyhytaikainen hoito tai huolenpito tarkoittaa palvelua, jota järjestetään vammaisen henkilön läheisten hoitovastuun helpottamiseksi, jaksamiseksi ja jaksamisen tukemiseksi. Tarkoituksena on turvata vammaisen henkilön huolenpito silloin, kun hänestä yleensä huolenpitovastuussa olevat läheiset eivät voi hänestä huolehtia. Lyhytaikaista huolenpitoa voivat saada sekä lapset että aikuiset, jos sitä vammansa vuoksi välttämättä tarvitsevat. Lyhytaikaisen huolenpidon tarkoituksena on myös tukea läheisten jaksamista. Samalla se antaa vammaiselle henkilölle mahdollisuuden itsenäistyä ja tehdä niitä asioita, joista hän itse nauttii. Lyhytaikaisen huolenpidon toteuttamistapa pitäisikin valita siten, että se vastaa parhaalla mahdollisella tavalla henkilön yksilöllisiin tarpeisiin. Lisätietoja: <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/tuki-ja-palvelut/lyhytaikainen-huolenpito>

2.7. Asunnon muutostyöt

Asunnon muutostöihin myönnetään kohtuulliset korvaukset vaikeavammaiselle henkilölle, jolle liikkuminen ja omatoimisuus vakituisessa asunnossa ovat vamman tai sairauden vuoksi erityisen vaikeaa. Muutostyöt ovat asiakkaalle maksuttomia. Tavoitteena on, että asiakas pystyy toimimaan omassa kodissaan ja sen välittömässä lähiympäristössä mahdollisimman itsenäisesti ja omatoimisesti.

Asunnon muutostöinä korvataan vamman kannalta välttämättömät muutostyöt asunnossa, esimerkiksi: ovien leventäminen ja kynnysten poistaminen, luiskien ja tukikaiteiden rakentaminen ja kiinnittäminen wc:n muutostyöt, kylpyammeen poistaminen ja suihkun rakentaminen, keittiön muutostyöt, valaistuksen parantaminen, muutostyöt asunnon välittömässä lähiympäristössä (pihapiiri) ja töiden suunnittelukustannukset.

Asunnon muutostöiden myöntäminen vammaispalveluna perustuu aina yksilölliseen tarpeen arviointiin ja lääkärin lausuntoon. Hakemus asunnon muutostöistä tulee tehdä oman kotikunnan vammaispalvelujen toimipisteeseen ennen töiden aloittamista. Vammaispalvelujen työntekijä ja toiminta- tai fysioterapeutti tekevät kotikäynnin hakemuksen saapumisen jälkeen, ja arvioivat asunnon muutostöiden tarpeellisuuden, tarkoituksenmukaisuuden ja välttämättömyyden yhdessä asiakkaan kanssa.

Palveluasuminen järjestetään vaikeavammaiselle henkilölle, joka tarvitsee vammansa tai sairautensa vuoksi toisen henkilön apua vuorokauden eri aikoina jatkuvasti tai erityisen runsaasti. Jatkuvan laitoshuollon tarpeessa olevalle ihmiselle ei myönnetä palveluasumista. Vaikeavammaisten palveluasumiseen kuuluu esteetön asunto sekä välttämätön apu asumisessa. Palvelu voidaan järjestää yksittäisessä asunnossa, palveluasumisryhmässä tai palvelutalossa asukaan palvelutarpeista riippuen. Palveluasumiseen sisältyvät asumiseen ja arjesta selviytymiseen liittyvät välttämättömät palvelut, joita ovat esimerkiksi avustaminen liikkumisessa, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa, ruokataloudessa, siivouksessa ja lääkityksestä huolehtimisessa.

Palveluasuminen yksittäiseen asuntoon voidaan järjestää esimerkiksi henkilökohtaisen avun turvin, omaishoidon tukena, kotihoidon palveluilla, asunnon muutostöinä ja turvapuhelinpalveluilla. Yleensä palveluasuminen toteutetaan eri tukimuotoja yhdistelemällä. Asukas maksaa itse asunnon vuokran ja kaikki muut jokapäiväiseen elämäänsä liittyvät kustannukset sekä lääkkeet ja muut sairaanhoidon palvelut. Vamman vuoksi välttämätön apu ja tuki asumisessa ovat asiakkaalle maksuttomia. Palveluasuminen ja siihen liittyvät palvelut perustuvat yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin ja palvelusuunnitelmaan. Palveluasumista

haetaan vammaispalveluista. Lisätiedot: www.keusote.fi/palvelumme/tukea-ja-turvaa-arkeen-vammaisille/

3 LIIKKUMINEN

3.1. Joukko- ja palveluliikenne

Vammaisuuden aiheuttamat rajoitukset, kävelymatkan pituus pysäkille ja tien liikenneturvallisuus vaikuttaa siihen, miten vammaisen henkilö pystyy käyttämään joukkoliikennettä.

3.2. Yksilöllisesti haettava lakiperusteinen kuljetuspalvelu

Kuntayhtymä järjestää vaikeavammaiselle henkilölle kuljetuspalveluja. Kuljetuspalvelujen avulla järjestetään vaikeavammaisen henkilön tarpeelliset, jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset, kuten: työssä käyminen ja opiskelu, normaali asiointi kuten kaupassa käynti, yhteiskunnallisen osallistuminen ja virkistys ja sosiaalinen kanssakäyminen.

Vammaispalvelulain (VPL) mukaisen kuljetuspalvelun matkustusalue laajentui koskemaan oman kotikunnan rajakuntien lisäksi koko Keusoten aluetta (Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen ja Tuusula). Lisäksi kuljetuspalvelun asiakkaat voivat käyttää 18:sta kuukausittaisesta matkasta kuusi yhdensuuntaista matkaa Helsinkiin suuntautuviin matkoihin.

Uudet omavastuuosuudet päivitetään vuosittain. Työhön ja opiskeluun myönnettyjen matkojen osalta käytännöt säilyvät toistaiseksi ennallaan. Samoin säilyvät kuljetuspalveluun kuuluvat lisäoikeudet, kuten vakiotaksioikeus tai oikeus invataksin käyttöön. Lisätiedot Keusoten sivuilta: www.keusote.fi/palvelumme/tukea-ja-turvaa-arkeen-vammaisille/

3.3. Auton hankinta ja kustannusten korvaaminen

Edellytyksenä auton hankinnasta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi vammaispalvelulain 9 §:n perusteella on että vammasta tai sairaudesta aiheutuu liikkumisvälineen tarve päivittäisissä toimissa ja että tämä tarve liikkumiseen on jatkuvaa (päivittäistä) tai usein toistuvaa.

Vakiomallinen väline, kone tai laite ei välttämättä sellaisenaan sovellu asiakkaalle. Näissä tapauksissa kunta voi korvata vamman edellyttämät välttämättömät muutostyöt. Auton hankinnan tuki on määrärahasidonnainen tukitoimi.

Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavien välineiden, koneiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuneista kustannuksista korvataan yleensä puolet. Vakiomalliseen välineeseen, koneeseen tai laitteeseen tehdyt välttämättömät vamman edellyttämät muutostyöt korvataan kuitenkin kokonaan. Välttämättömien muutostöiden kustannusten tulee olla kohtuullisia. Lisätietoja: www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/oikeuskaytanto/auton-hankinnan-tuet

3.4. Invapysäköinti ja liikkumisesteisen pysäköintitunnus

Katualueella ja yleisillä pysäköintialueilla järjestetään inva-paikoitus siten, että ne sijaitsevat lähellä asiointikohdetta. Yleensä inva-paikoitus sijoitetaan siten, että paikoitusruudun sivulla on kevyenliikenteen väylä tai muu leveämpi tila. Paikoitusruudun koko on metrin leveämpi kuin ns. tavallinen paikoitusruutu. Kerrostalo- ja liikerakentamisessa vaaditaan inva-paikoitusta järjestettäväksi. Rakennuslupaa haettaessa tulee asemapiirustuksesta selvittää, missä kiinteistön inva-paikat sijaitsevat.

Liikkumisesteisen pysäköintitunnus korvasi vammaisen pysäköintiluvan 1.6.2020. Ennen 1.6.2020 myönnetyt vammaisen pysäköintiluvat ovat voimassa normaalisti luvan voimassaolon loppuun asti. Liikkumisesteisen pysäköintitunnus on henkilökohtainen. Tunnusta voidaan käyttää vain siinä ajoneuvossa, jossa luvanhaltija on kuljettajana tai kuljetettavana. Pysäköintitunnus kelpaa kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Lisätietoja ja luvan hakeminen Liikkumisesteisen pysäköintitunnuksen ja verovapautuksen hakeminen: www.traficom.fi/fi/asioi-kanssamme/liikkumisesteisen-pysakointitunnuksen-ja-verovapautuksen-hakeminen

4. HOITO JA SOSIAALITYÖ

Kuntien tehtävänä on vammaisten henkilöiden palvelujen järjestäminen. Asiasta on säädetty sosiaalihuoltolaissa ja vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetulla lailla sekä lailla kehitysvammaisten erityishuollosta. Vammaispalvelut täydentävät ensisijaisia palveluja. Ne tulevat kyseeseen silloin, kun henkilö ei saa tarvitsemiaan palveluja

muiden lakien nojalla. Lisätietoja: <https://www.keusote.fi/palvelumme/tukea-ja-turva-arkeen-vammaisille/>

Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymä tuottaa vammaispalveluja jäsenkuntien (Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Tuusula) asukkaille. Vammaispalveluihin kuuluu asiakkaiden ohjaus ja neuvonta vammaispalvelulain mukaisista palveluista sekä palvelutarpeen arviointi ja päätöksenteko sekä palvelusuunnitelman mukainen sosiaalityö ja -ohjaus.

Erityishuoltona myönnettävien palveluiden tarkoituksena on edistää kehitysvammaisen henkilön suoriutumista päivittäisistä toiminnoista, edistää hänen omintakeista toimeentuloaan ja sopeutumistaan yhteiskuntaan, sekä turvata hänen tarvitsemansa hoito ja muu huolenpito. Erityisiä, tarvittavia tukitoimia voidaan myöntää mm. sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain perusteella. Jos nämä eivät ole riittäviä kattamaan kehitysvammaisen henkilön palveluntarvetta, asiakkaalle voidaan myöntää palveluja kehitysvammalakiin perustuvana erityishuoltona. Edistämme alueellista yhteistyötä vammaispalveluissa ja kehitysvammahuollossa Keski-Uudenmaan sotessa yhteistyössä Etevan ja Uudenmaan alueen kanssa.

Keusoten vammaispalvelun ohjaus ja neuvonta, p. 019 226 0433.

4.1. Sosiaalityö

Vammaispalvelujen sosiaalityöllä ja -ohjauksella luodaan asiakkaalle tarvittava tuen ja palvelujen kokonaisuus. Vammaispalveluissa myönnetään palveluja vammaispalvelulain ja kehitysvammalain perusteella. Myös alle 65 -vuotiaiden omaishoito myönnetään vammaispalvelujen kautta.

Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi asukkaalle, kun olet huolissasi omasta elämäntilanteestasi tai arjessa pärjäämisestä. Yhteydenotto tehdään itsestä ja omasta tilanteesta vahvasti tunnistautuneena pankkitunnuksin, mobiilivarmenteella tai varmennekortilla Lisätiedot: www.keusote.fi/palveluhakemisto/vammaispalvelujen-sosiaalityo-ja-ohjaus

4.2. Huoli-ilmoitus

- Asukkaalle, kun olet huolissasi läheisestä tai muun ihmisen elämäntilanteesta ja haluat, että hänen tuen tarpeita arvioidaan sosiaalihuollossa

- Ammattilaiselle, kun asiakas ei voi itse ottaa yhteyttä sosiaalihuoltoon omasta tilanteestaan
- Tehdään toisesta henkilöstä ilman tunnistautumista ja voidaan tehdä tarvittaessa nimettömänä
- Voidaan tehdä toisen henkilön suostumuksella tai ilman suostumusta (lomakkeella kysytään erikseen suostumuksesta)
- Huoli-ilmoitus sähköisesti: <https://www.keusote.fi/avainsana/huoli-ilmoitus>
- Voit myös olla yhteydessä Keski-Uudenmaan sosiaali- ja kriisipäivystys puh. 019 711 0721

4.3. Sopeutumisvalmennus

Sopeutumisvalmennuksen tavoitteena on vammaisen henkilön sosiaalisen toimintakyvyn edistäminen. Sopeutumisvalmennukseen kuuluu vammaisen henkilön ja hänen lähiyhteisönsä neuvonta, ohjaus ja valmennus. Sopeutumisvalmennusta voidaan toteuttaa yksilöllisesti tai ryhmäkohtaisesti.

Sopeutumisvalmennuksen muotoja voivat olla mm. 1) Kommunikaatiota edistävä opetus, esimerkiksi tukiviittomat, kuvakommunikaatio, pistekirjoitus, viittomakieli tai viitottu puhe 2) sosiaalisen toimintakyvyn valmiuksien parantaminen, esimerkiksi harrastusmahdollisuuksien tukeminen - ihmissuhde- ja seksuaaliasioihin liittyvä valmennus 3) itsenäisten elämäntaitojen opiskelu, esimerkiksi asumisvalmennus ja liikkumistaidonohjaus.

Sopeutumisvalmennus on harkinnanvarainen palvelu, jota kuntayhtymä järjestää määrärahojen puitteissa. Myös Kela ja useat järjestöt järjestävät sopeutumisvalmennuskursseja eri vamma- ja sairausryhmille. Sopeutumisvalmennusta haetaan vammaispalveluista. Lisätietoja:

<https://www.keusote.fi/palveluhakemisto/vammaispalvelulain-mukainen-sopeutumisvalmennus>.

5 OPISKELU

5.1. Varhaiskasvatus ja kuntouttava varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus

tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia. Varhaiskasvatusta voidaan järjestää päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai avoimena varhaiskasvatustoimintana kuten esimerkiksi kerho- ja leikkitoimintana. Jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeus saada varhaiskasvatusta. Huoltajat päättävät lapsensa osallistumisesta varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, ehkäisee syrjäytymistä, tukee huoltajia kasvatustyössä ja mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun. Lisäksi varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa.

Varhaiskasvatuslain mukaisesti 1.8.2022 alkaen varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Oikea-aikaisella, yksilöllisesti kohdennetulla ja lapsen tarpeiden mukaisella tuella edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet. Esiopetukseen osallistuvalla lapsella laaditaan esiopetuksen oppimissuunnitelma tehostettua tukea varten tai HOJKS (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma).

Vammaisen lapsen varhaiskasvatus voidaan järjestää kehitysvammalain mukaisena kuntouttavana varhaiskasvatuksena (aiemman terminologian mukaan kuntouttavana päivähoitona) silloin, kun se järjestetään ensisijaisesti kuntoutuksellisista syistä ja lapsen erityisen yksilöllisen hoidon ja huolenpidon turvaamiseksi.

Kehitysvammalain mukaisena erityishuoltona alle kouluikäisen lapsen varhaiskasvatus tulee järjestää siinä tapauksessa, että varhaiskasvatuslain mukaiset palvelut eivät riitä kattamaan lapsen hoidon tarvetta tai hoidon tarpeen on ensisijaisesti katsottava johtuvan lapsen kehitysvammasta. Tavoitteena on edistää hänen suoriutumistaan päivittäisistä toiminnoista. Lapsen tarvitessa varhaiskasvatusta kuntoutuksellisista syistä tulisi tarvetta perustella asiantuntijalausunnolla (esim. lääkärin, psykologin tai neurologin), josta ilmenee nimenomaisesti varhaiskasvatuksen kuntoutuksellinen merkitys. Alle 16-vuotiaan päiväaikaisena erityishuollon palveluna sekä erityishuolto-ohjelmaan kirjattuna kuntouttavan varhaiskasvatuksen tulee olla asiakkaalle maksutonta.

5.2. Perusopetus

Vammaisen lapsen tulee saada opetukseen osallistumiseen tarvitsemansa tuki, esimerkiksi erityisopetusta, henkilö- tai ryhmäkohtaisen avustajan (koulunkäynninohjaajan) tukea sekä opetukseen osallistumisen edellyttämät apuvälineet. Kehitysvammaiselle oppilaalle tehdään yleensä erityisen tuen päätös, mutta tuki voi tarpeiden mukaan olla myös kevyempää yleistä tai tehostettua tukea. Perusopetuslaissa on kolmiportainen oppimisen ja koulunkäynnin tukijärjestelmä. Erityisen tuen antamisesta tehdään päätös laaditun pedagogisen selvityksen perusteella. Kaikille erityislapsille laaditaan yhteistyössä henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, HOJKS. Kehitysvammaisella lapsella on usein myös pidennetty oppivelvollisuus (11 vuotta), joka voi käytännössä tarkoittaa esimerkiksi kaksivuotista esiopetusta. Kehitysvammaisella oppilaalla on lisäksi usein oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen eli koulumatkaetuun.

Kehitysvammaisen lapsen tarvitsema aamu- ja iltapäivätoiminta järjestetään joko yleisenä perusopetuslain mukaisena aamu- ja iltapäivätoimintana, johon osallistumisesta häneltä voidaan periä samat asiakasmaksut kuin muiltakin lapsilta, tai kehitysvammalain mukaisena maksuttomana erityishuollon palveluna, jolloin palvelun tarve tulee olla kirjattuna EHO:on eli erityishuolto-ohjelmaan. Kehitysvammaisilla lapsilla tulee ensisijaisesti olla mahdollisuus osallistua samaan oman koulun aamu- ja iltapäivätoimintaan kuin muutkin koulun oppilaat.

5.3. Toisena asteen opiskelu

Uuden oppivelvollisuuslain mukaan jokainen nuori on oppivelvollinen, kunnes täyttää 18 vuotta tai suorittaa toisen asteen tutkinnon. Uudistettu oppivelvollisuuslaki tuli voimaan 1.8.2021. Nuoren on hakeuduttava ennen perusopetuksen viimeisen vuosiluokan päättymistä toisen asteen koulutukseen, nivelvaiheen koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvaan koulutukseen.

Perusopetuksen jälkeen voi hakea esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen. Ammatillisen perustutkinnon voi opiskella joko yleisessä ammatillisessa oppilaitoksessa tai ammatillisessa erityisoppilaitoksessa. Oppivelvollisuutta voi suorittaa myös perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen väliin sijoittuvassa nivelvaiheen koulutuksessa. Syksystä 2022 alkaen nivelvaiheen koulutukset yhdistyvät uudeksi yhtenäiseksi koulutuskokonaisuudeksi, tutkintokoulutukseen valmentavaksi koulutukseksi (TUVA).

Oppivelvollisuutta voi suorittaa myös kansanopistojen oppivelvollisille suunnatussa koulutuksessa. Vaativaa erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat voivat suorittaa

oppivelvollisuuttaan työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa (TELMA). Viime kädessä kunnan on huolehdittava, että kaikille alle 18-vuotiailla nuorilla on opiskelupaikka. Myös oppisopimus on vaihtoehto opiskella ammattiin ja suorittaa oppivelvollisuus.

6. HYVINVOINTI

6.1. Kirjasto

Kunnan kirjaston palvelut on suunnattu kaiken ikäisille kuntalaisille. Kirjastoista voi lainata kirjoja, äänikirjoja, lehtiä, elokuvia ja muuta aineistoa. Kirjastoilla on myös mobiililaitteilla ja tietokoneella käytettäviä e-aineistoja. Kirjaston maksuton kotipalvelu on tarkoitettu niille asiakkaille, jotka eivät itse pääse kirjastoon tai joilla ei ole perheenjäseniä tai muita läheisiä kirjastoasioita hoitamassa. Esteenä voivat olla esimerkiksi sairaus, vamma tai korkea ikä. Jokaisessa toimipisteessä on kotipalvelua hoitava henkilö, jonka puoleen asiakas voi kääntyä. Lisätietoja: www.nurmijarvi.fi/kuntalaisen-palvelut/kulttuuri-ja-vapaa-aika/kirjasto/

6.2. Kulttuuripalvelut

Nurmijärven kulttuuripalvelut järjestää tapahtumia kunnan eri taajamissa ja Taaborinvuorella. Ohjelmistossa on muun muassa konsertteja, teatteria ja taidenäyttelyitä. Tapahtumista saa tietoa kirjastoista, kunnan verkkosivuilta ja Nurmijärven uutisista. www.nurmijarvi.fi/kulttuuri

Monikkosali

Yhteystiedot: www.monikkosali.fi

Lippuja voi ostaa lisäksi kaikista Lippupisteiden lipunmyyntipisteistä ja verkkosivuilta osoitteesta www.lippu.fi. Lippuja myydään myös esimerkiksi R-kioskeissa.

Museo

Nurmijärven museo on paikkakunnan kulttuuriperintöä tallentava ja vaaliva kunnallinen kulttuurihistoriallinen museo. Museokohteissa järjestetään tilauksesta opastuksia ryhmille. Museo järjestää vaihtuvia näyttelyitä vuosittain myös kirjastojen galleriatiloissa.

Museokohteet: museo@nurmijarvi.fi

Museon kokoelmat verkossa: www.muistaja.finna.fi

6.3. Liikuntapalvelut

Kunnan liikuntapalveluiden tarjonta on suunniteltu tukemaan ja kehittämään erityisen tuen tarpeessa olevien liikunta- ja toimintakykyä, sekä tarjoamaan mahdollisuuden sosiaaliseen kanssakäymiseen.

Liikuntapalveluilla on tarjolla soveltavaa, monipuolista liikuntaa. Lisätietoa:

www.nurmijarvi.fi/liikunta.

6.3.1. Muut liikuntapalvelut

Rajamäen uimahalli, Kuntolanpolku 1, 05200 Nurmijärvi. Lisätiedot: www.rajamaen-uh.fi.

Uimahalli järjestää ja tuottaa laadukkaita hyvinvointipalveluita kuntalaisille. Liikunnallinen hyvinvointi koostuu uinnista, vesiliikunnasta, kuntosaliharjoittelusta, ryhmäliikunnasta ja kursseista. Asiakaspalvelun sähköpostiosoite: asiakaspalvelu@rajamaen-uh.fi

Kissankellon fysioterapia- ja uima-allasosasto tarjoaa palveluita vauvasta vaariin: sekä asukkaille että paikkakuntalaisille. Fysioterapiaosastolla on myös kaikenikäisille kuntoilijoille sopiva kuntosali. Lisätiedot: <https://onnenkimpale.fi/asumispalvelut/kissankello/>. Kissankellon ryhmäkodit, Suopolku 1 E-talo, 01800 Klaukkala, sähköposti:

kissankellonryhmakoti@onnenkimpale.fi

Nurmijärvi opisto

Klaukkalan Aitohelmi, 2. krs, Klaukkalantie 72, 01800 Klaukkala

Nurmijärven Opisto on Nurmijärven kunnan alueella toimiva vapaan sivistystyön oppilaitos, joka on opetushallituksen valvonnan alainen. Nurmijärven Opiston yhteydessä toimii Jukolan musiikkikoulu ja Nurmijärven kuvataidekoulu. Lisätietoja: <https://nurmijarvenopisto.fi>.

6.4. Nuorisopalvelut

Nuorisopalvelut tukevat nuorten kasvua painottaen vastuullisuutta, osallisuutta sekä itsestä ja ympäristöstä huolehtimista. Yhteisöllisyyden rakentaminen ja aktiivinen toimijuus ovat vahvasti mukana toiminnoissamme. Lisätietoja: www.nurmijarvi.fi/kuntalaisen-palvelut/lasten-nuorten-ja-perheiden-palvelut/nuorena-nurmijarvella

7 VAMMAISNEUVOSTO

Kuntalaissa 10.4.2015/410 § 28 todetaan seuraavaa: *"Vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vammaisneuvosto. Vammaisneuvosto voi olla useamman kunnan yhteinen. Vammaisilla henkilöillä sekä heidän omaisillaan ja järjestöillään tulee olla vammaisneuvostossa riittävä edustus. Kunnanhallituksen on huolehdittava vammaisneuvoston toimintaedellytyksistä.*

Vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta."

Vammaisneuvoston jäsenenä on sekä kunnan että järjestötoimijoiden edustajia.

Vammaisneuvostojen roolia vammaisuuteen liittyvien kysymysten asiantuntijatahona voidaan tukea kunnissa esimerkiksi varmistamalla, että neuvostojen käytössä on eri vammaryhmien edustus ja riittävän monipuolinen asiantuntemus. Vammaisneuvostotyö edellyttää myös voimavaroja ja pitkäjänteistä kehittämistyötä.

Nurmijärven vammaisneuvosto

Nurmijärven vammaisneuvosto on hyvinvointilautakunnan nimeämä vaikuttamistoimielin, joka kuuluu vammaisyhdistysten, viranomaisten ja päätöksentekijöiden edustajia.

Vammaisneuvoston tehtävänä on vaikuttaa kunnalliseen suunnitteluun, päätöksentekoon ja seurantaan kaikilla hallinnonaloilla. Vammaisneuvosto voi tehdä aloitteita sekä antaa lausuntoja ja kannanottoja. Tavoitteena on, että vammaisten henkilöiden oikeudet toteutuvat. Vammaisneuvoston toimikausi on kaksi vuotta 2021-2023.

Puheenjohtaja on Esa Lahtela puh. puh. 050 385 2045, s-posti: lahtela.esakj@gmail.com

8 JÄRJESTÖT

Kunnassa toimivia vammaisjärjestöjä:

Hyvinkään seudun mielenterveysseura ry, reija.tuomisalo@mieli.fi

Keski-Uudenmaan Kuulo ry, olavi.taipale@kolumbus.fi

Keski-Uudenmaan Muistiyhdistys, arvinen.lindroos@gmail.com

Keski-Uudenmaan Näkövammaiset ry, eero.kiuru@saunalahti.fi

Nurmijärven hengitysyhdistys ry, tuula.rinnekar@gmail.com

Nurmijärven reumayhdistys, marittakopsala20@gmail.com

Nurmijärven Sydänyhdistys ry, nieminen.tuula@gmail.com

Nurmijärven Kehitysvammaisten Tuki ry, leni.pispala@gmail.com

Nurmijärven Invalidit ry, lahtela.esakj@gmail.com

Helsingin ja Uudenmaan neuroyhdistys ry, pirjoviljanen@gmail.com

9 LAINSÄÄDÄNTÖ, PÄÄTÖKSENTEKO JA VAIKUTTAMINEN

Suomi ratifioi YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista (SopS 27/2016; yleissopimus;

vammaisyleissopimus) vuonna 2016. Vammaisten henkilöiden osallistuminen kaikkeen heitä koskevaan päätöksentekoon on yksi yleissopimuksen tärkeistä oikeuksista. Velvoite osallistaa

vammaiset henkilöt koskee kaikilla hallinnonaloilla ja -tasoilla tehtäviä päätöksiä, myös kunnallista päätöksentekoa.

Vammaispolitiikka on johdettu Suomen kansallisesta lainsäädännöstä, kansainvälisistä ihmisoikeussopimuksista ja EU:n perusoikeusjärjestelmästä. Lisäksi vammaispolitiikkaa toteutetaan erilaisilla valtakunnallisilla ja alueellisilla ohjelmilla, esimerkiksi Suomen vammaispoliittisella ohjelmalla, kuntakohtaisilla vammaispoliittisilla ohjelmilla sekä periaate- ja toimenpidelinjauksilla. Suomen perustuslain mukaan ketään ei saa asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (Perustuslain 2. luku 6 §).

Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi vammaispolitiikkaa, jonka toteuttaminen on kaikkien hallinnonalojen vastuulla. Vammaispolitiikan periaatteina ovat vammaisten henkilöiden oikeus yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen ja syrjimättömyyteen sekä tarvitsemiinsa palveluihin ja tukitoimiin. Vammaispolitiikan lähtökohtana ovat perus- ja ihmisoikeudet. Vammaisten henkilöiden syrjimättömyys on kirjattu Suomen perustuslakiin. Suomi on sitoutunut YK:n ja Euroopan unionin jäsenvaltiona edistämään kaikille avointa yhteiskuntaa. Maailmanlaajuisesti vammaisten henkilöiden oikeuksia edistää YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista. Lisätietoja: www.ykliitto.fi/sites/ykliitto.fi/files/vammaisten_oikeudet ja www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities

Suomessa on julkaistu kansallinen toimintaohjelma, jolla toimeenpannaan YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimusta. Lisätietoja: www/julkaisut.valtioneuvosto.fi

Sosiaali- ja terveysministeriössä toimii vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta. Neuvottelukunnan tehtävänä on helpottaa yleissopimuksen täytäntöönpanoa valtionhallinnon ja yhteiskunnan eri aloilla ja tasoilla. Lisätietoja: <https://vane.to/etusivu>

STM vastaa vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämisestä sekä toimeentulon turvaamisesta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) edistää tutkimus- ja kehittämissyöllään vammaisten ihmisten itsenäistä selviytymistä ja kehittää tähän tukipalveluita. Euroopan unioni ja Euroopan neuvosto edistävät vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista jäsenvaltioidensa toiminnassa. Lisätietoja: www.coe.int/en/web/disability

EU:n Vammaiskortilla vammaiset ihmiset voivat Suomessa ja muissa EU-maissa todentaa vaivattomasti vammaisuutensa tai avustajan tarpeensa. Vammaiskortti on vapaaehtoinen eikä sillä saa sosiaalietuuksia. Lisätietoja: vammaiskortti.fi